

NR 158/2014

**LOKALNA PARAFIA – JEJ SPOŁECZNE
ZNACZENIE I FUNKCJE**

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 14 stycznia 2014 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

- ▶ Od 2005 roku systematycznie maleje odsetek Polaków praktykujących w swojej parafii (spadek łącznie o 11 punktów), natomiast minimalnie przybywa osób uczestniczących w praktykach religijnych poza swoim kościołem parafialnym (od 2005 roku wzrost o 3 punkty) oraz tych, które w ogóle nie praktykują (wzrost o 8 punktów).
- ▶ Od 2008 roku nieznacznie poszerza się krąg beneficjentów parafialnych inicjatyw o charakterze społecznym. Potwierdza to też średnia poziomu korzystania z organizowanych przez parafię przedsięwzięć, która obecnie jest najwyższa, odkąd monitorujemy tę kwestię.
- ▶ Zaangażowanie Polaków w funkcjonowanie ich parafii utrzymuje się od lat na w miarę zbliżonym poziomie (31% badanych składa takie deklaracje).
- ▶ Wprawdzie poczucie więzi z lokalną parafią wciąż pozostaje stosunkowo silne (deklaruje je 66% respondentów), jednak od 2005 roku systematycznie słabnie. Obecnie jest najniższe od pierwszej połowy lat dziewięćdziesiątych (od 1994 roku spadek o 13 punktów).
- ▶ Wpływ na sprawy lokalnej parafii ma, w swoim przekonaniu, jedynie nieco ponad jedna siódma badanych. Co dziewiąty respondent nie ma wprawdzie takiego wpływu, ale chciałby współdecydować o sprawach parafii, natomiast wyrażna większość (66%) nie ma ani wpływu, ani aspiracji w tym względzie.

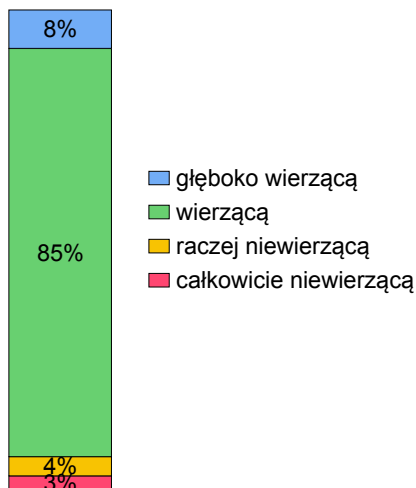
Odpowiedzi na zadawane od lat autoidentyfikacyjne pytania o wiarę i praktyki religijne świadczą o tym, że religijność jest ciągle ważnym wymiarem życia Polaków. Październikowy pomiar¹ pokazuje, że 93% badanych uważa się za osoby wierzące (w tym 8% za głęboko wierzące), a blisko połowa (48%) regularnie (przynajmniej raz w tygodniu) praktykuje religijnie. Jeśli chodzi o wyznanie religijne, to 89% respondentów określiło się jako katolicy, a kolejne 5% jako chrześcijanie. Zdeklarowani agnostycy, ateści i bezwyznaniowcy stanowią łącznie jedynie 4% ogółu badanych.

Tabela 1

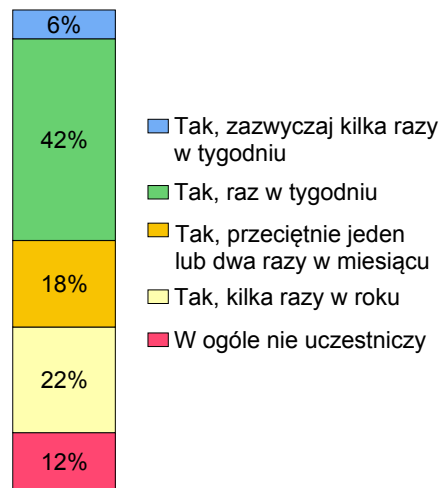
Jakiego jest Pan(i) wyznania religijnego?	Odpowiedzi na pytanie otwarte
Katolicyzm (rzymski katolicyzm)	89,3%
Chrześcijaństwo – ogólnie	4,9%
Ateizm	1,6%
Jestem niewierzący(a)	1,6%
Nie należę do żadnego wyznania	0,7%
Protestantyzm (wyznanie ewangelicko-augsburskie, ewangelicko-reformowane i in.)	0,4%
Prawosławie	0,4%
Agnostycyzm	0,2%
Chrześcijański Zbór Świadków Jehowy	0,1%
Inne odpowiedzi	0,2%
Odmowa odpowiedzi	0,6%

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (293) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganym komputerowo (CAPI) w dniach 9–15 października 2014 roku na liczącej 919 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

RYS. 1. NIEZALEŻNIE OD UDZIAŁU W PRAKTYKACH RELIGIJNYCH, CZY UWAŻA PAN(I) SIEBIE ZA OSOBE:

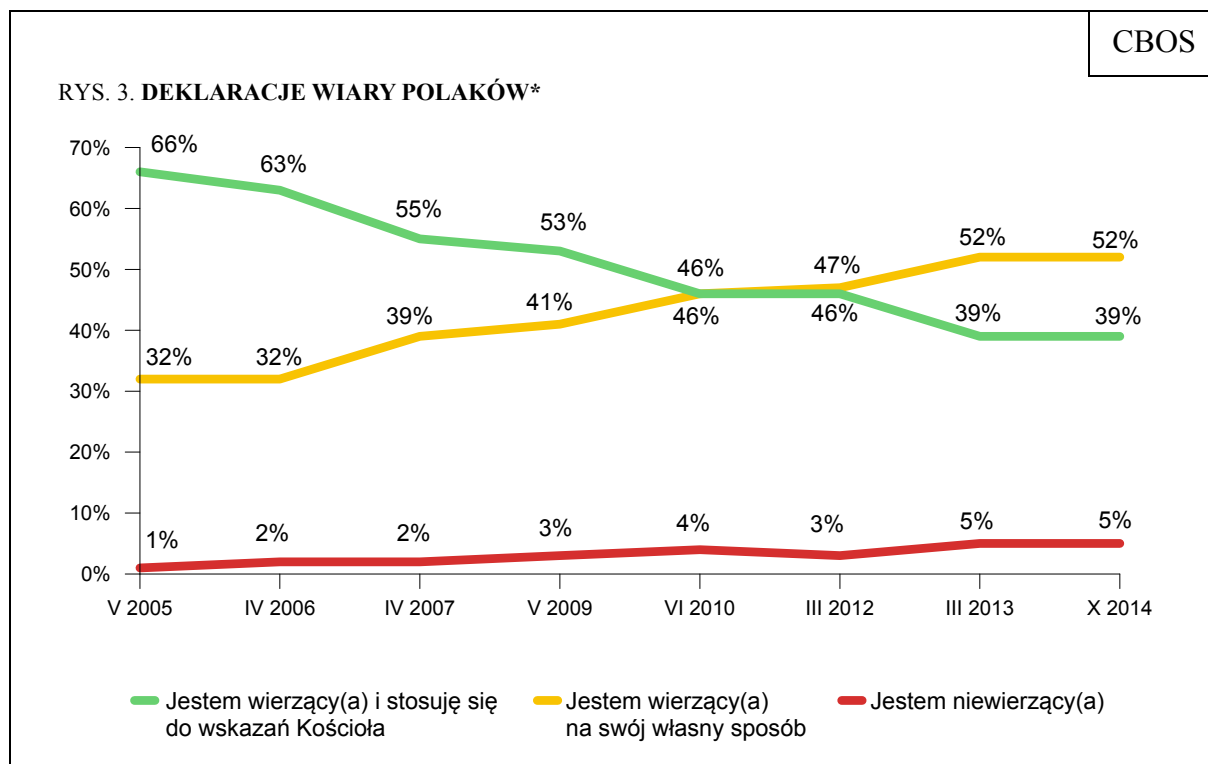

RYS. 2. CZY BIERZE PAN(I) UDZIAŁ W PRAKTYKACH RELIGIJNYCH, TAKICH JAK: MSZE, NABOŻEŃSTWA LUB SPOTKANIA RELIGIJNE?

Należy jednak podkreślić, że zarówno poziom wiary, jak i praktyk religijnych, choć wciąż stosunkowo wysoki, od 2005 roku, a więc od śmierci papieża Jana Pawła II, nieznacznie, ale dość systematycznie maleje. **Zbiornicze dane zliczane dla każdego roku z osobna** wskazują, że w latach 2005–2014 liczba osób określających się jako wierzące (w tym głęboko) zmalała z 97% do 93%, natomiast niewierzących (raczej lub całkowicie) zwiększyła się ponad dwukrotnie (z 3% do 7%). Odsetek osób uczestniczących w praktykach religijnych przynajmniej raz w tygodniu zmniejszył się o 8 punktów (z 58% do 50%), a liczba w ogóle niepraktykujących wzrosła z 9% do 12%.

Prywatyzacja wiary religijnej przejawiająca się w rosnących odsetkach osób określających się jako wierzące i niepraktykujące lub praktykujące jedynie okazjonalnie znajduje też potwierdzenie w innych autodeklaracjach. Od maja 2005 roku odsetek respondentów w swoim przekonaniu wierzących i stosujących się do wskazań Kościoła zmniejszył się z 66% do 39%, natomiast przybyło tych, którzy twierdzą, iż wierzą na swój własny sposób (z 32% do 52%).

* Pominięto osoby niezdecydowane, niepotrafiące określić swojej wiary oraz opisujące ją w jeszcze inny sposób

W październikowym badaniu postanowiliśmy sprawdzić, czy zarysowujące się zmiany w zakresie religijności Polaków – zwłaszcza w jej wymiarze zinstytucjonalizowanym – wpływają w jakiś sposób na ich relacje z lokalną parafią. W związku z tym, że tematykę tę podejmujemy już po raz kolejny, mamy możliwość sprawdzenia, czy i jak zmienia się podejście Polaków do parafii działających w rejonie ich miejsca zamieszkania oraz jak z perspektywy ostatnich dziewięciu lat przedstawia się społeczne zaangażowanie w ich funkcjonowanie².

UDZIAŁ W ŻYCIU RELIGIJNYM PARAFII

Z październikowych deklaracji wynika, że dla dwóch trzecich dorosłych Polaków (66%) podstawowym miejscem praktyk religijnych jest parafia działająca w ich społeczności lokalnej. Jedynie ośmiu na stu badanych (8%) zazwyczaj praktykuje w innej parafii – wybranej przez siebie lub rodzinę, a minimalnie mniejszy odsetek (7%) stanowią praktykujący w różnych kościołach. Niespełna jedna piąta ankietowanych (18%) przyznaje, że na ogół nie bierze udziału w praktykach religijnych lub jedynie sporadycznie pojawia się w kościele – zazwyczaj z okazji ślubu, chrztu czy pogrzebu.

² W przygotowaniu komunikat CBOS opisujący postrzeganą rzeczywistość parafialną.

Od 2005 roku systematycznie maleje odsetek Polaków praktykujących w swojej parafii (spadek łącznie o 11 punktów), natomiast minimalnie przybywa osób uczestniczących w praktykach religijnych poza swoim kościołem parafialnym (od 2005 roku wzrost łącznie o 3 punkty) oraz tych, które w ogóle nie praktykują (wzrost o 8 punktów).

Tabela 2

Czy mógłby (mogłaby) Pan(i) powiedzieć, gdzie, w jakim kościele, w jakiej parafii zazwyczaj uczestniczy Pan(i) w praktykach religijnych?	Wskazania respondentów według terminów badań			
	II 2005	VIII 2008	X 2011	X 2014
	w procentach			
W kościele parafii działającej w Pana(i) osiedlu/wsi	77	72	70	66
W kościele innej parafii, wybranej przez Pana(ią) lub rodzinę	5	6	7	8
W różnych kościołach, parafiach	7	5	6	7
Nie uczestniczy Pan(i) w praktykach religijnych lub bierze w nich udział bardzo rzadko, jedynie z okazji ślubu, chrztu, pogrzebu itp.	10	15	15	18
Trudno powiedzieć	1	2	2	1

Z uzyskanych odpowiedzi wynika, że we wszystkich grupach społeczno-demograficznych większość stanowią badani praktykujący w swojej parafii (zob. tabele aneksowe). Zmienną, która w największym stopniu różnicuje odpowiedzi w tym zakresie, jest miejsce zamieszkania. Im większa miejscowość, tym mniejsze przywiązanie do swojej parafii jako miejsca praktyk religijnych, istotnie wzrasta natomiast odsetek osób nieuczestniczących w mszach i nabożeństwach lub pojawiających się w kościele jedynie sporadycznie. Ponadto w im większych miejscowościach mieszkają badani, tym częściej jako miejsce praktyk religijnych wskazują kościół inny niż ich parafialny.

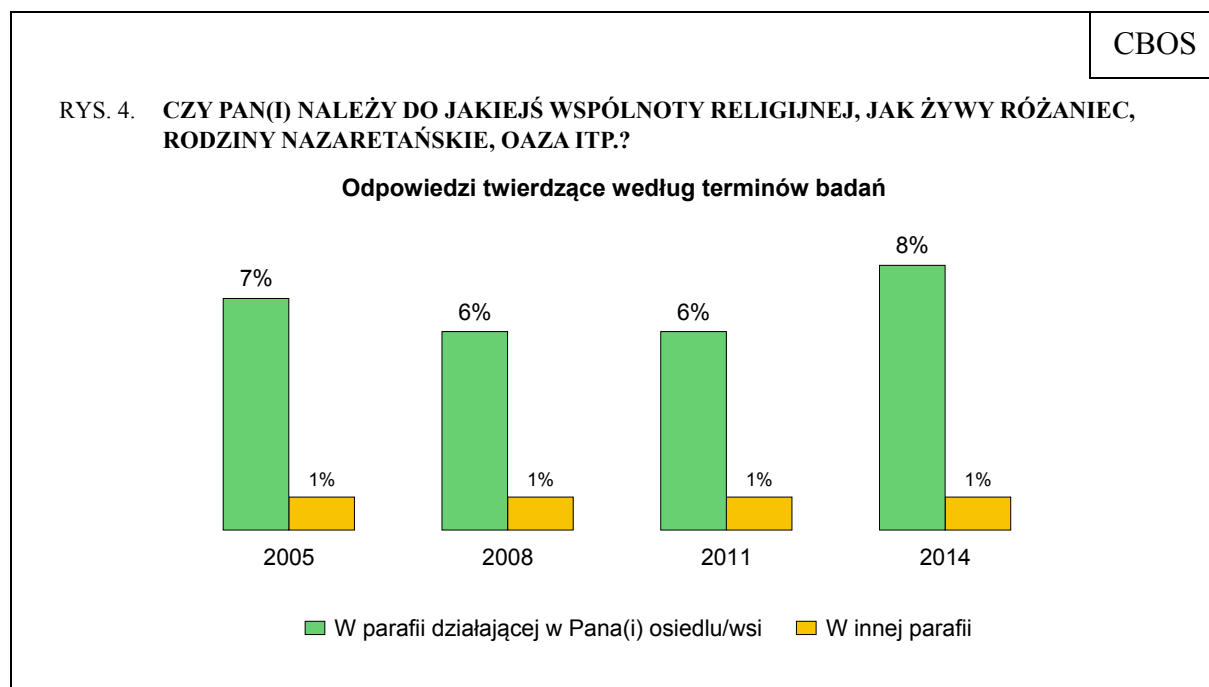
Tabela 3

Miejsce zamieszkania	Czy mógłby (mogłaby) Pan(i) powiedzieć, gdzie, w jakim kościele, w jakiej parafii zazwyczaj uczestniczy Pan(i) w praktykach religijnych?				
	W kościele parafii działającej w Pana(i) osiedlu/wsi	W kościele innej parafii, wybranej przez Pana(ią) lub rodzinę	W różnych kościołach, parafiach	Nie uczestniczy Pan(i) w praktykach religijnych lub bierze w nich udział bardzo rzadko, jedynie z okazji ślubu, chrztu, pogrzebu	Trudno powiedzieć
	w procentach				
Wieś	77	6	6	10	1
Miasto do 19 999	77	6	5	11	1
20 000 – 99 999	60	8	11	19	2
100 000 – 499 999	56	12	8	24	0
500 tys. i więcej ludności	39	14	5	41	1

Niezależnie od wyróżnionych przez nas grup społeczno-demograficznych, osoby przynajmniej sporadycznie praktykujące religijnie najczęściej traktują lokalną parafię jako centrum swojego życia religijnego. Na praktykowanie w innej parafii niż lokalna lub też w różnych kościołach decydują się, poza mieszkańcami największych miejscowości, przede wszystkim osoby w wieku od 25 do 44 lat, mające wyższe wykształcenie, osiągające najwyższe dochody *per capita*, nieregularnie uczestniczące w praktykach religijnych, a spośród grup zawodowych – kadra kierownicza i specjaliści wyższego szczebla oraz pracownicy usług (zob. tabele aneksowe).

Udział Polaków w życiu religijnym parafii sprowadza się tradycyjnie przede wszystkim do uczestniczenia w mszach i nabożeństwach. Podobnie jak w poprzednich latach, niewiele osób deklaruje, że pogłębia swoją religijność we wspólnotach modlitewnych, choć w porównaniu z ostatnim pomiarem uwidoczni się nieznaczny wzrost takich deklaracji. Obecnie ośmiu na stu badanych (8%, od 2011 roku wzrost o 2 punkty) należy w swojej parafii do jakiejś wspólnoty (rózańcowej, oazowej, Rodzin Nazaretańskich itp.), a co setny ankietowany deklaruje przynależność do wspólnoty działającej w innej parafii.

Członkami wewnątrzparafialnych wspólnot religijnych są przede wszystkim badani, którzy zazwyczaj kilka razy w tygodniu uczestniczą w praktykach religijnych (40%), osoby w wieku 65 lat i starsze (20%), zwłaszcza emeryci (16%), a ponadto robotnicy niewykwalifikowani (16%) i renciści (14%). Do grupy tej stosunkowo częściej niż inni zaliczają się również badani z wykształceniem podstawowym (16%), najgorzej sytuowani (13%), mieszkający na wsi (13%), deklarujący prawicowe poglądy polityczne (13%), a ze względu na płeć trzykrotnie częściej kobiety niż mężczyźni (13% wobec 4%) – zob. tabele aneksowe.

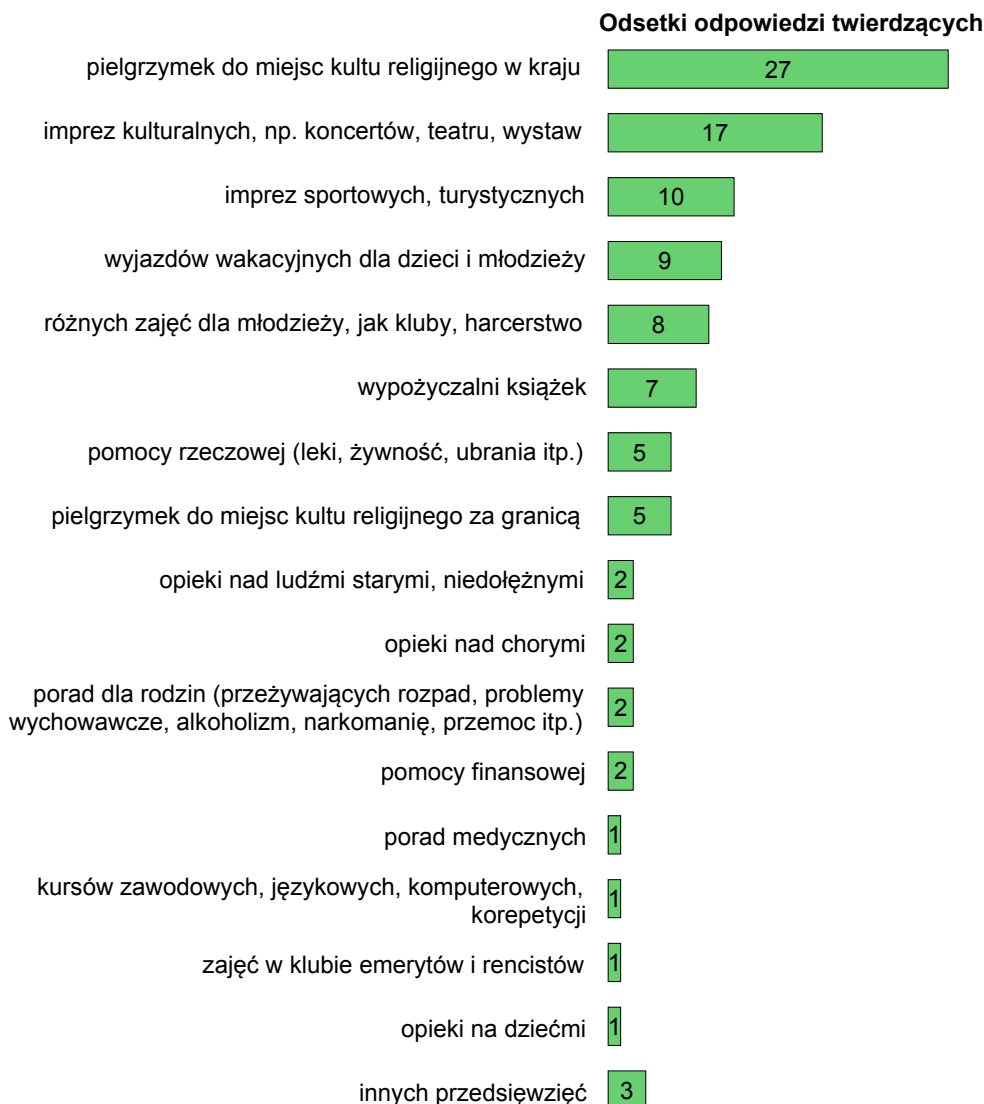
UDZIAŁ W ŻYCIU SPOŁECZNYM LOKALNEJ PARAFII

KORZYSTANIE Z PARAFIALNYCH INICJATYW SPOŁECZNYCH

Parafia działająca w miejscu zamieszkania umożliwia nie tylko realizację potrzeb religijnych (co stanowi jej podstawową funkcję), ale także pomaga zaspokajać niektóre inne potrzeby. Podobnie jak w poprzednich latach sprawdzaliśmy, czy i z jakich parafialnych inicjatyw korzystają Polacy.

Tak jak trzy, sześć, dziewięć i dwadzieścia lat temu, badani najczęściej twierdzą, iż oni sami lub członkowie ich rodzin uczestniczą w organizowanych przez parafię pielgrzymkach do miejsc kultu religijnego w kraju (27%) lub za granicą (5%). Część rodzin bierze też udział w parafialnych imprezach kulturalnych (17%) oraz sportowo-turystycznych (10%). Nieco rzadziej respondenci deklarują, że dzieci i młodzież z ich rodzin wyjeżdżają na wakacje organizowane przez parafię (9%) oraz uczęszczają na różnego rodzaju zajęcia odbywające się w parafii (8%). Jeszcze mniej rodzin wypożycza książki z parafialnych bibliotek (7%) oraz korzysta z pomocy charytatywnej oferowanej przez parafię – w formie rzeczowej (5%) albo finansowej (2%). Tylko nieliczni korzystają z różnych form opieki nad ludźmi starymi lub chorymi czy też z porad dla rodzin (po 2%), a także z konsultacji medycznych, różnego rodzaju kursów (zawodowych, językowych, komputerowych), zajęć w klubie emerytów i rencistów, z opieki nad dziećmi (po 1%) oraz innych przedsięwzięć (3%).

RYS. 5. **CZY KORZYSTAŁ(A) PAN(I) LUB KTOŚ Z PANA(I) DOMOWNIKÓW Z ORGANIZOWANYCH W TEJ PARAFII:**

Ze zliczenia wszystkich odpowiedzi wskazujących na korzystanie z jakichkolwiek parafialnych inicjatyw wynika, że ponad dwie piąte badanych lub członków ich rodzin (43%) to w jakiejś mierze beneficjenci swojej parafii. Największa część badanych z tej grupy (20% ogółu) deklaruje korzystanie z jednego rodzaju przedsięwzięcia, co dwunasty respondent (8%) przyznaje, że on lub jego bliscy są beneficjentami dwóch różnych inicjatyw parafialnych, a 15% wymienia co najmniej trzy formy wsparcia. Liczby te wskazują, że od 2008 roku krąg parafialnych beneficjentów dość systematycznie rośnie. Potwierdza to też średnia poziomu korzystania z organizowanych przez parafię przedsięwzięć, która obecnie jest najwyższa, odkąd monitorujemy tę kwestię.

Tabela 4

Liczba inicjatyw parafialnych, z których korzystają respondenci i ich rodziny	Wskazania respondentów w poszczególnych latach			
	2005	2008	2011	2014
	w procentach			
0	59	67	59	57
1	22	18	18	20
2	10	6	10	8
3 i więcej	9	9	13	15
Średnia poziomu korzystania z inicjatyw parafialnych:	0,80	0,71	0,92	1,01

W ciągu ostatnich trzech lat minimalnie wzrósł odsetek osób deklarujących uczestnictwo w imprezach kulturalnych organizowanych w parafii (z 15% do 17%) oraz korzystających z parafialnych wypożyczalni książek (z 5% do 7%). Deklaracje udziału w pozostałych inicjatywach oraz formach pomocy utrzymały się na poziomie z roku 2011.

Tabela 5

Czy korzystał(a) Pan(i) lub ktoś z Pana(i) domowników z organizowanych w tej parafii:	Odpowiedzi twierdzące według terminów badań				
	XII '94	II '05	VIII '08	X '11	X '14
	w procentach				
– pielgrzymek do miejsc kultu religijnego w kraju	21	27	23	27	27
– imprez kulturalnych, np. koncertów, teatru, wystaw	11	14	9	15	17
– imprez sportowych, turystycznych	4	9	7	11	10
– wyjazdów wakacyjnych dla dzieci i młodzieży	6	7	5	8	9
– różnych zajęć dla młodzieży, jak kluby, harcerstwo	6	6	4	7	8
– wypożyczalni książek	-	5	4	5	7
– pomocy rzeczowej (leki, żywność, ubrania itp.)	4	4	4	5	5
– pielgrzymek do miejsc kultu religijnego za granicą	2	3	4	4	5
– opieki nad ludźmi starymi, niepełnymi	2	1	2	1	2
– opieki nad chorymi	-	-	1	1	2
– porad dla rodzin (przeżywających rozpad, problemy wychowawcze, alkoholizm, narkomanię, przemoc itp.)	-	1	1	1	2
– pomocy finansowej	1	1	2	2	2
– porad medycznych	-	-	1	1	1
– kursów zawodowych, językowych, komputerowych, korepetycji	0	1	1	1	1
– zajęć w klubie emerytów i rencistów	-	-	2	1	1
– opieki na dziećmi	-	1	1	1	1
– innych przedsięwzięć	1	1	1	2	3

Z parafialnych inicjatyw korzystają przede wszystkim osoby zaangażowane religijnie, ale nie brakuje również osób nieuczestniczących w praktykach religijnych, które biorą udział w różnych parafialnych przedsięwzięciach lub korzystają z pomocy oferowanej przez lokalne parafie. Do beneficjentów przynajmniej jednego rodzaju wsparcia należy co piąty spośród

w ogóle niepraktykujących (19%) oraz niemal co czwarty z tych, którzy uczestniczą w praktykach religijnych jedynie kilka razy w roku (23%).

Tabela 6

Udział w praktykach religijnych	Odsetki osób, które odpowiedziały twierdząco na pytanie o korzystanie (osobiste lub kogoś domowników) z przynajmniej jednego przedsięwzięcia organizowanego w lokalnej parafii
Kilka razy w tygodniu	81
Raz w tygodniu	55
1–2 razy w miesiącu	43
Kilka razy w roku	23
W ogóle nie uczestniczy	19

Z parafialnych inicjatyw społecznych najczęściej korzystają, obok osób najbardziej zaangażowanych w praktyki religijne, najmłodszy respondenci – w wieku od 18 do 24 lat (58% z nich stanowią beneficjenci przynajmniej jednej z parafialnych inicjatyw), zwłaszcza uczniowie i studenci (60%), a ponadto prywatni przedsiębiorcy (54%), rolnicy (53%), badani o prawicowych poglądach politycznych (54%), mieszkańcy najmniejszych miast (51%) oraz osoby o miesięcznych dochodach *per capita* od 751 zł do 1000 zł (51%) – zob. tabele aneksowe.

DOBROWOLNA I NIEODPŁATNA PRACA NA RZECZ KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO I PARAFIAN

Wzorem lat ubiegłych respondenci pytani byli również o ich zaangażowanie w pracę na rzecz wspólnoty religijnej i społeczności lokalnej. Okazuje się, że w tej kwestii niewiele się zmienia. Obecnie – tak jak trzy lata temu – prawie co trzeci ankietowany (31%) przyznaje, że zdarza mu się dobrowolnie i nieodpłatnie pracować na rzecz kościoła parafialnego i parafian, przy czym zaledwie trzech na stu (3%) ocenia, że działa w parafii często, pozostali zaś udzielają się społecznie czasami (16%) lub bardzo rzadko (12%). Niezmiennie zdecydowana większość ankietowanych (obecnie stanowią oni 69% ogółu) nigdy nie angażuje się w prace społeczne na rzecz parafii. Od 2005 roku odsetek tych osób wykazuje minimalną tendencję wzrostową.

Tabela 7

Czy zdarza się Panu(i) dobrowolnie i nieodpłatnie pracować na rzecz kościoła i parafian w parafii działającej w Pana(i) osiedlu/wsi?	Wskazania respondentów według terminów badań							
	II 2005		VIII 2008		X 2011		X 2014	
	w procentach							
Tak, często	4	34	4	30	3	31	3	31
Tak, czasami	16		15		14		16	
Tak, ale bardzo rzadko	14		11		14		12	
Nie, nigdy tego nie robię	65	65	67	67	68	68	69	69
Trudno powiedzieć	1	1	3	3	1	1	0	0

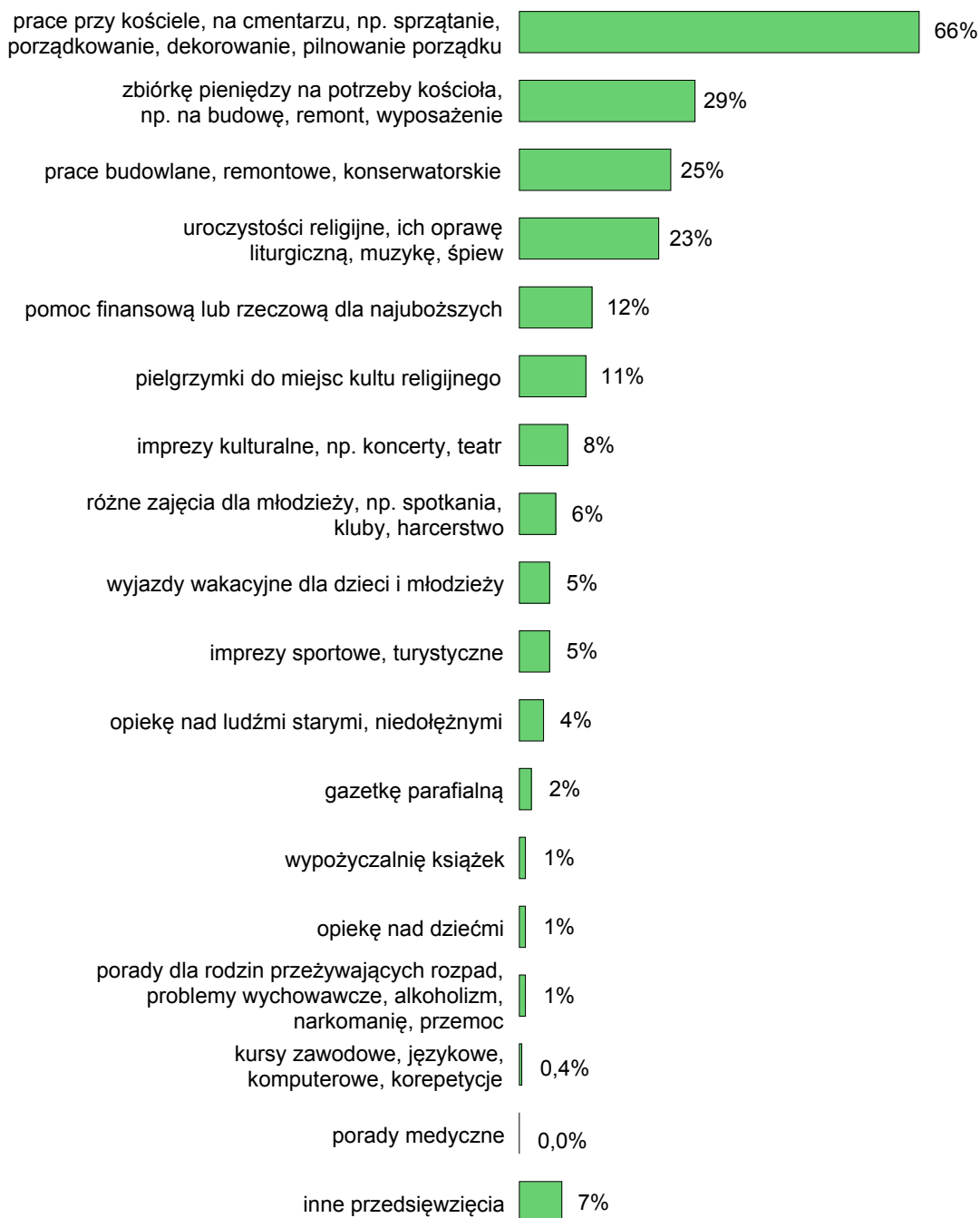
Ci, którzy potwierdzili, że zdarza im się (z różną częstością) pracować społecznie (31% ogółu badanych), niezmiennie najczęściej poświęcają swój czas na sprawy bezpośrednio związane z funkcjonowaniem kościoła. Zgodnie z deklaracjami, dwie trzecie respondentów z tej grupy organizuje lub pomaga prowadzić przy kościele rozmaite prace porządkowe (66%), ponad jedna czwarta zajmuje się zbiórką pieniędzy na potrzeby kościoła (29%), a tylko nieco mniejszy odsetek stanowią ci, którzy podejmują się prac budowlanych, remontowych lub konserwatorskich (25%). Ważną płaszczyzną zaangażowania parafian są również kwestie związane ze sprawowaniem liturgii. Niemal jedna czwarta (23%) przyznaje, że pomaga w prowadzeniu uroczystości religijnych poprzez zaangażowanie w ich oprawę liturgiczną, muzykę lub śpiew.

„Parafialni społecznicy” rzadziej działają na rzecz samych parafian. Co ósmy z nich włącza się w organizowanie pomocy finansowej lub rzeczowej dla najuboższych (12%), co dziewiąty współorganizuje pielgrzymki (11%), a mniejsze grupy zajmują się organizacją imprez kulturalnych (8%), różnego rodzaju zajęć dla dzieci i młodzieży (6%), wyjazdów wakacyjnych dla najmłodszych (5%) oraz wydarzeń sportowych i turystycznych (5%). Nieliczni opiekują się ludźmi starymi i niepełnymi (4%), współtworzą gazetkę parafialną (2%), wspierają prowadzenie wypożyczalni książek, sprawują opiekę nad dziećmi oraz udzielają porad rodzinom przeżywającym różnego rodzaju trudności (po 1%).

ODPOWIEDZI OSÓB DEKLARUJĄCYCH, ŻE DOBROWOLNIE I BEZPŁATNIE PRACUJĄ
NA RZECZ KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO I PARAFIAN (N=286)

CBOS

RYS. 6. **CZY MÓGLBY (MOGLABY) PAN(I) POWIEDZIEĆ, CO PAN(I) ROBI NA RZECZ
KOŚCIOŁA I PARAFIAN Z PARAFII DZIAŁAJĄCEJ W PANA(I) OSIEDLU/ WSI?
CZY ORGANIZUJE PAN(I) LUB POMAGA PROWADZIĆ:**

Mimo że 69% ogółu badanych deklaruje, iż w żaden sposób nie angażuje się w pracę społeczną na rzecz parafii i parafian, to ze zliczenia wszystkich odpowiedzi twierdzących wskazujących na udział w różnego rodzaju parafialnych przedsięwzięciach wynika, że w żadną z przedstawionych inicjatyw nie włącza się aż 73% badanych. Co dziewiąty respondent (11%) wskazał jedną formę zaangażowania, co czternasty (7%) dwie, a co jedenasty (9%) trzy i więcej.

Co istotne, mimo że minimalnie rośnie odsetek osób w ogóle nieangażujących się w działalność parafii, średni poziom zaangażowania w tym względzie jest obecnie nieco wyższy niż w latach 2005, 2008 i 2011. Oznacza to, że ci, którzy w jakiś sposób angażują się w pracę na rzecz parafii, obecnie częściej niż w przeszłości wykazują swą aktywność na więcej niż jednym polu.

Tabela 8

Liczba form zaangażowania w pracę na rzecz parafii i parafian	Deklaracje badanych w poszczególnych latach			
	2005	2008	2011	2014
	w procentach			
0	67	72	72	73
1	18	12	14	11
2	9	9	8	7
3 i więcej	6	7	6	9
Średnia poziomu zaangażowania:	0,60	0,61	0,55	0,65

Osoby, które przyznają, że zdarza im się dobrowolnie i nieodpłatnie pracować na rzecz swojej parafii i parafian, częściej niż trzy lata temu deklarują zaangażowanie w organizację pielgrzymek do miejsc kultu religijnego (wzrost o 5 punktów), częściej też włączają się w zbiórkę pieniędzy na potrzeby kościoła (wzrost o 4 punkty). Nieznacznie wzrosła również liczba tych, którzy pomagają w organizacji różnego rodzaju imprez kulturalnych (o 3 punkty), angażują się w prace budowlane, remontowe i konserwatorskie (o 2 punkty), a także współorganizują różnego rodzaju zajęcia dla młodzieży, imprezy sportowe i turystyczne, opiekę nad ludźmi starymi oraz uroczystości religijne (po 2 punkty). Pozostałe formy zaangażowania w pracę na rzecz parafii wskazywano niemal tak często jak w 2011 roku.

Tabela 9

ODPOWIEDZI OSÓB DEKLARUJĄCYCH, ŻE DOBROWOLNIE I BEZPŁATNIE PRACUJĄ NA RZECZ KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO I PARAFIAN				
Czy mógłby (mogłaby) Pan(i) powiedzieć, co Pan(i) robi na rzecz kościoła i parafian z parafii działającej w Pana(i) osiedlu/wsi? Czy organizuje Pan(i) lub pomaga prowadzić:	Odpowiedzi twierdzące według terminów badań			
	II '05 N=364	VIII '08 N=320	X '11 N=347	X '14 N=286
	w procentach			
– prace przy kościele, na cmentarzu, np. sprzątnięcie, porządkowanie, dekorowanie, pilnowanie porządku	79	69	65	66
– zbiórkę pieniędzy na potrzeby kościoła, np. na budowę, remont, wyposażenie	28	25	25	29
– prace budowlane, remontowe, konserwatorskie	6	31	23	25
– uroczystości religijne, ich oprawę liturgiczną, muzykę, śpiew	16	20	21	23
– pomoc finansową lub rzeczową dla najuboższych	10	13	11	12
– pielgrzymki do miejsc kultu religijnego	8	10	6	11
– imprezy kulturalne, np. koncerty, teatr	5	7	5	8
– różne zajęcia dla młodzieży, np. spotkania, kluby, harcerstwo	3	2	4	6
– wyjazdy wakacyjne dla dzieci i młodzieży	3	4	4	5
– imprezy sportowe, turystyczne	5	4	3	5
– opiekę nad ludźmi starymi, niepełnymi	2	4	2	4
– gazetkę parafialną	-	4	3	2
– wypożyczalnię książek	2	3	1	1
– opiekę nad dziećmi	3	4	2	1
– porady dla rodzin przeżywających rozpad, problemy wychowawcze, alkoholizm, narkomanie, przemoc	0	0,4	0,3	1
– kursy zawodowe, językowe, komputerowe, korepetycje	1	1	0,3	0,4
– porady medyczne	-	1	0,2	0,0
– inne przedsięwzięcia	4	3	3	7

Zaangażowanie w pracę społeczną na rzecz parafii i parafian zależy przede wszystkim od częstości udziału w praktykach religijnych. Spośród osób praktykujących kilka razy w tygodniu niemal trzy piąte (59%) angażuje się w przynajmniej jedno z wymienionych przedsięwzięć, a wśród uczęszczających do kościoła raz w tygodniu parafialni społecznicy stanowią niespełna dwie piąte (38%). Niepraktykujący religijnie oraz czyniący to jedynie okazjonalnie również mają swoją reprezentację wśród osób społecznie pracujących w parafii (odpowiednio: 4% i 12%).

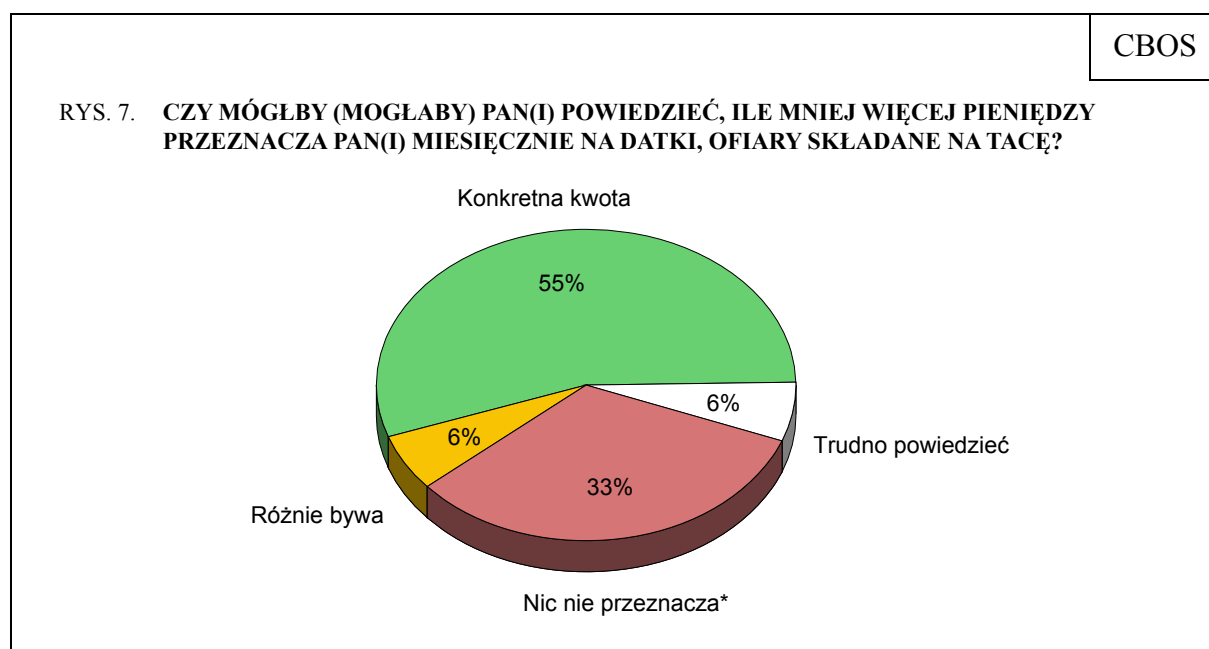
Tabela 10

Udział w praktykach religijnych	Odsetki osób deklarujących zaangażowanie w przynajmniej jedno przedsięwzięcie o charakterze społecznym w lokalnej parafii
Kilka razy w tygodniu	59
Raz w tygodniu	38
1–2 razy w miesiącu	26
Kilka razy w roku	12
W ogóle nie uczestniczy	4

W związku z tym, że to religijność w głównej mierze warunkuje zaangażowanie w działalność społeczną parafii, częściej niż inni wykazują je też badani o najniższych dochodach *per capita*, mieszkańcy wsi i małych miast, osoby gorzej wykształcone, w wieku od 45 do 64 lat, o prawicowych poglądach politycznych, a w grupach zawodowych głównie rolnicy, prywatni przedsiębiorcy i robotnicy niewykwalifikowani (zob. tabele aneksowe).

OFIARY PIENIĘŻNE

Specyficzną formą zaangażowania w pracę na rzecz parafii, a zarazem obowiązkiem wynikającym z przykazań kościelnych, jest dbałość o materialne potrzeby Kościoła³, która ma się wyrażać m.in. w ofiarach składanych na tacę podczas mszy. Respondenci zapytani, ile pieniędzy miesięcznie przeznaczają na ten cel, w większości (55%) podawali konkretną kwotę, jednak 6% ankietowanych przyznało, że „różnie bywa” i tyle samo (6%) nie potrafiło podać w miarę dokładnej kwoty. Jedną trzecią ogółu (33%) stanowią ci, którzy nie dają żadnej ofiary na tacę.

* Do tej grupy włączono też tych, którzy w pytaniu filtrującym odpowiedzieli, że nie mają żadnej styczności z parafią i żadnej wiedzy na temat jej działalności

³ Zob. *Katechizm Kościoła katolickiego*, Pallotinum, Poznań 1994, s. 468 (pkt 2043).

Z deklaracji respondentów, którzy wymienili konkretne kwoty (N=505), wynika, że miesięcznie przeznaczają na tacę różne sumy (od 1 zł do 400 zł). Jedna szósta (16%) szacuje, że jest to kwota mniejsza niż 10 zł, a jedna czwarta (27%) daje na tacę ponad 20 zł. Największą grupę (58%) stanowią natomiast ci, którzy wydają na ten cel od 10 zł do 20 zł. Średnia miesięczna kwota przeznaczana na tacę wyniosła w tym roku 23,15 zł i okazała się nieco wyższa od tej, która wynikała z deklaracji składanych trzy lata temu.

Tabela 11

ODPOWIEDZI ANKIETOWANYCH, KTÓRZY PODALI WYSOKOŚĆ KWOTY PRZEZNACZANEJ NA TACĘ											
Rok	Deklaracje osób przeznaczających miesięcznie na ofiarę składaną na tacę:										Średnia kwota
	1-2 zł	3-4 zł	5 zł	6-9 zł	10 zł	11-20 zł	21-30 zł	31-40 zł	41-50 zł	powyżej 50 zł	
	w procentach										
2008* (N=570)	3	4	8	7	29	29	8	4	6	2	20,2 zł
2011 (N=651)	1	4	8	5	24	30	11	6	6	5	21,3 zł
2014 (N=505)	2	4	5	5	27	31	7	7	9	4	23,1 zł

* W 2008 roku pytano wyłącznie o kwoty przeznaczane na tacę w parafii działającej w osiedlu/wsi respondenta

Wysokość miesięcznych wydatków przeznaczanych na tacę zależy oczywiście od zaangażowania ankietowanych w praktyki religijne, a także od poziomu ich wykształcenia, sytuacji materialnej i zawodowej oraz wielkości miejscowości zamieszkania.

Wśród tych, którzy zadeklarowali konkretne kwoty ofiarowywane na tacę, najwięcej na ten cel przeznaczają członkowie kadry kierowniczej (średnio 42,16 zł miesięcznie), osoby z wyższym wykształceniem (35,77 zł), praktykujące religijnie kilka razy w tygodniu (32,98 zł), pracownicy średniego szczebla (30,45 zł), badani o prawicowych poglądach politycznych (28,85 zł), o najwyższych dochodach *per capita* (29,37 zł), w wieku od 35 do 44 lat (28,21 zł), mieszkający w dużych i bardzo dużych miastach (27,78 zł) oraz zadowoleni ze swojej sytuacji materialnej (27,67 zł) – zob. tabele aneksowe. Należy jednak pamiętać, że dane te dotyczą tylko tych osób, które odpowiadając na pytanie o ofiary składane na tacę, zadeklarowały konkretne sumy, w związku z tym nie dają podstaw do wypowiedziania się na temat ogółu badanych.

POCZUCIE PRZYNALEŻNOŚCI DO PARAFII

Jeżeli chodzi o subiektywne poczucie związku z lokalną parafią, to dwie trzecie badanych (66%, od 2011 roku spadek o 6 punktów) uważa się za jej członków, w tym niemal połowa tej grupy (30% ogółu, spadek o 6 punktów) w pełni identyfikuje się ze swoją parafią. Jedna trzecia ankietowanych (33%, wzrost o 5 punktów) nie ma takiego poczucia, w tym 18% (wzrost o 4 punkty) w żaden sposób się z nią nie utożsamia. Mimo że deklarowane poczucie więzi z lokalną parafią pozostaje wciąż stosunkowo silne, to od 2005 roku systematycznie słabnie. Obecnie jest najniższe od początku lat dziewięćdziesiątych.

Tabela 12

Czy, ogólnie rzecz biorąc, czuje się Pan(i) członkiem parafii działającej w Pana(i) osiedlu/wsi, czuje się Pan(i) z nią związany(a)?	Wskazania respondentów według terminów badań											
	XII 1994		II 1999		II 2005		VIII 2008		X 2011		X 2014	
	w procentach											
Zdecydowanie tak	38	79	32	78	45	80	33	74	36	72	30	66
Raczej tak	41		46		35		41		36		36	
Raczej nie	13	19	13	18	11	18	14	25	14	28	15	33
Zdecydowanie nie	6		5		7		11		14		18	
Trudno powiedzieć	2	2	4	4	2	2	1	1	0	0	1	1

Poczucie przynależności do wspólnoty parafialnej wiąże się przede wszystkim z częstością udziału w praktykach religijnych (patrz tabela 13) i jest uwarunkowane tymi samymi czynnikami społeczno-demograficznymi, które kształtują uczestnictwo w mszach i nabożeństwach. Oznacza to, że zwykle jest tym silniejsze, im starsi są badani, gorzej wykształceni, zajmują niższą pozycję społeczno-zawodową i mieszkają w mniejszej miejscowości (zob. tabele aneksowe).

Tabela 13

Udział w praktykach religijnych	Czy, ogólnie rzecz biorąc, czuje się Pan(i) członkiem parafii działającej w Pana(i) osiedlu/wsi, czuje się Pan(i) z nią związany(a)?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Kilka razy w tygodniu	90	10	0
Raz w tygodniu	86	13	1
1–2 razy w miesiącu	74	25	1
Kilka razy w roku	43	56	1
W ogóle nie uczestniczy	12	88	0

Respondenci, którzy nie czują związku z lokalną parafią, wskazując na przyczyny tego stanu rzeczy najczęściej wymieniają kwestie związane z brakiem wiary, nieuczestniczeniem w praktykach religijnych lub wyznawaniem innej religii. Mówią zatem, że są niewierzący (14% wskazań) lub że choć wierzą, to nie praktykują (55%) albo że są innego wyznania (5%). Przynajmniej jeden z tych powodów wymieniło aż 66% spośród osób nieodczuwających więzi z lokalną parafią. Rzadziej wskazywano konkretne zarzuty pod adresem parafii, związane głównie z jej funkcjonowaniem (w sumie 40% badanych z omawianej grupy). Niespełna jedna czwarta tych, którzy nie czują związku z parafią, wśród przyczyn tej sytuacji wymienia niezadowolenie z proboszcza lub innych księży pracujących w parafii (23%), minimalnie rzadziej zaś pojawiają się w tym kontekście argumenty, że w parafii nic się nie dzieje (22%). Jeszcze mniejszy odsetek badanych wskazuje na zbyt wygórowane wymagania finansowe w stosunku do parafian (16%), na pozostawiającą wiele do życzenia jakość współpracy między księżmi i parafianami (15%) oraz na pozbawienie osób świeckich wpływu na funkcjonowanie parafii (13%). Dodatkowym tłumaczeniem (13% wskazań) jest to, że respondenci są z różnych powodów bardziej przywiązani do innej parafii (np. znajdującej się w dawnym miejscu zamieszkania lub z jakichś względów bardziej atrakcyjnej).

Wśród pozostałych przyczyn (łącznie 10%) wymienianych spontanicznie przez respondentów, którzy nie czują związku z lokalną parafią, pojawiały się przede wszystkim: brak czasu (3%), zbyt duża odległość między kościołem parafialnym a miejscem zamieszkania (2%) oraz ogólne zniechęcenie i brak zaufania do Kościoła jako instytucji (2%).

Tabela 14

Czy mógłby (mogłaby) Pan(i) powiedzieć, dlaczego nie czuje się Pan(i) związany(a) z parafią działającą w Pana(i) osiedlu lub wsi? Czy dlatego, że:	Wskazania badanych deklarujących, że nie czują się związani z lokalną parafią (N=312)
– jest Pan(i) wierzący(a), ale niepraktykujący(a)	55%
– nie podoba się Panu(i) proboszcz lub inni księża w tej parafii	23%
– w tej parafii nic się nie dzieje	22%
– w tej parafii wymaga się od parafian zbyt dużych datków, ofiar pieniężnych	16%
– w tej parafii źle układa się współpraca między księżmi i parafianami	15%
– jest Pan(i) niewierzący(a)	14%
– bardziej jest Pan(i) związany(a) z inną parafią	13%
– w tej parafii świeccy nie mają wpływu na sprawy parafii, nie są dopuszczani do decyzji	13%
– jest Pan(i) innego wyznania	5%
– są inne powody, w tym m.in.: <ul style="list-style-type: none"> • brak czasu (3%) • zbyt duża odległość między kościołem parafialnym a miejscem zamieszkania (2%) • brak zaufania do Kościoła jako instytucji (2%) 	10%

Wśród przyczyn braku poczucia więzi z parafią częściej niż trzy lata temu wymieniane jest przeświadczenie, że nic się w niej nie dzieje (wzrost o 5 punktów). Nieco rzadziej zaś wskazywane są czynniki związane z religijnością badanych, a więc: brak wiary (spadek o 4 punkty), wyznawanie religii innej niż katolicka (spadek o 4 punkty) oraz nieuczestniczenie w praktykach religijnych (spadek o 2 punkty). Minimalnie rzadziej niż w 2011 roku przytaczane są też argumenty sugerujące związek respondentów z inną parafią niż lokalna oraz przekonanie o zbyt dużych oczekiwaniach finansowych wobec parafian (spadek po 2 punkty).

Tabela 15

ODPOWIEDZI BADANYCH DEKLARUJĄCYCH, ŻE NIE CZUJĄ SIĘ ZWIĄZANI Z LOKALNĄ PARAFIĄ					
Czy mógłby (mogłaby) Pan(i) powiedzieć, dlaczego nie czuje się Pan(i) związany(a) z parafią działającą w Pana(i) osiedlu lub wsi? Czy dlatego, że:	Odpowiedzi twierdzące według terminów badań				
	XII '94 N=237	II '05 N=209	VIII '08 N=283	X '11 N=307	X '14 N=312
	w procentach				
– jest Pan(i) wierzący(a), ale niepraktykujący(a)	46	47	48	57	55
– w tej parafii nic się nie dzieje	29	17	24	17	22
– nie podoba się Panu(i) proboszcz lub inni księża w tej parafii	21	17	21	22	23
– bardziej jest Pan(i) związany(a) z inną parafią	21	23	17	15	13
– jest Pan(i) niewierzący(a)	7	9	10	18	14
– w tej parafii wymaga się od parafian zbyt dużych datków, ofiar pieniężnych	-	-	20	18	16
– w tej parafii źle układa się współpraca między księżmi i parafianami	-	10	13	15	15
– w tej parafii świeccy nie mają wpływu na sprawy parafii, nie są dopuszczani do decyzji	-	15	16	14	13
– jest Pan(i) innego wyznania	-	-	4	9	5
– są inne powody	22	16	11	14	10

SUBIEKTYWNA OCENA WPLYWU NA SPRAWY PARAFII

Osoby, które nie czują się związane z lokalną parafią, wśród powodów tej sytuacji wymieniają m.in. brak wpływu na jej funkcjonowanie, co przejawia się w tym, że parafianie nie są dopuszczani do współdecydowania o sprawach parafii. Pojawia się zatem pytanie, jaka część ogółu społeczeństwa ma poczucie wpływu na to, co dzieje się w ich parafii oraz jakie aspiracje w tej dziedzinie mają ci, którzy takiego wpływu nie odczuwają.

Podobnie jak trzy, sześć i dziewięć lat temu zdecydowana większość badanych (81%, od 2011 roku spadek o 3 punkty) jest zdania, że nie ma wpływu na sprawy lokalnej parafii, w tym 44% deklaruje to zdecydowanie. Tylko nieco ponad jedna siódma respondentów

(15%, od 2011 roku wzrost o 3 punkty) uważa, że ma wpływ na to, co się w niej dzieje, przy czym zaledwie 2% wyraża tę opinię z pełnym przekonaniem.

Tegoroczne dane mogą zatem wskazywać, że zarysowujący się w ostatnich latach trend słabnącego poczucia wpływu Polaków na sprawy parafii został nieco wyhamowany. Obecne deklaracje są niemal takie same jak w 2005 roku.

Tabela 16

Jak Pan(i) ocenia, czy Pan(i) ma wpływ na sprawy parafii działającej w Pana(i) osiedlu/wsi?	Wskazania respondentów według terminów badań							
	II 2005		VIII 2008		X 2011		X 2014	
	w procentach							
Zdecydowanie tak	2	15	2	13	2	12	2	15
Raczej tak	13		11		10		13	
Raczej nie	40	80	40	83	39	84	37	81
Zdecydowanie nie	40		43		45		44	
Trudno powiedzieć	5	5	4	4	4	4	4	4

Poczucie wpływu na sprawy parafii jest oczywiście tym większe, im częstszy udział w praktykach religijnych. Okazuje się jednak, że również niemal połowa tych, którzy praktykują kilka razy w tygodniu (45%), nie odczuwa takiego wpływu. W przypadku uczęszczających na msze i nabożeństwa raz w tygodniu brak poczucia współdecydowania o sprawach parafialnych deklaruje aż 76% badanych, natomiast wśród praktykujących nieregularnie oraz w ogóle niepraktykujących odczucie takie jest dość powszechne.

Tabela 17

Udział w praktykach religijnych	Jak Pan(i) ocenia, czy Pan(i) ma wpływ na sprawy parafii działającej w Pana(i) osiedlu/wsi?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Kilka razy w tygodniu	53	45	2
Raz w tygodniu	22	76	2
1–2 razy w miesiącu	11	86	3
Kilka razy w roku	6	89	5
W ogóle nie uczestniczy	1	88	11

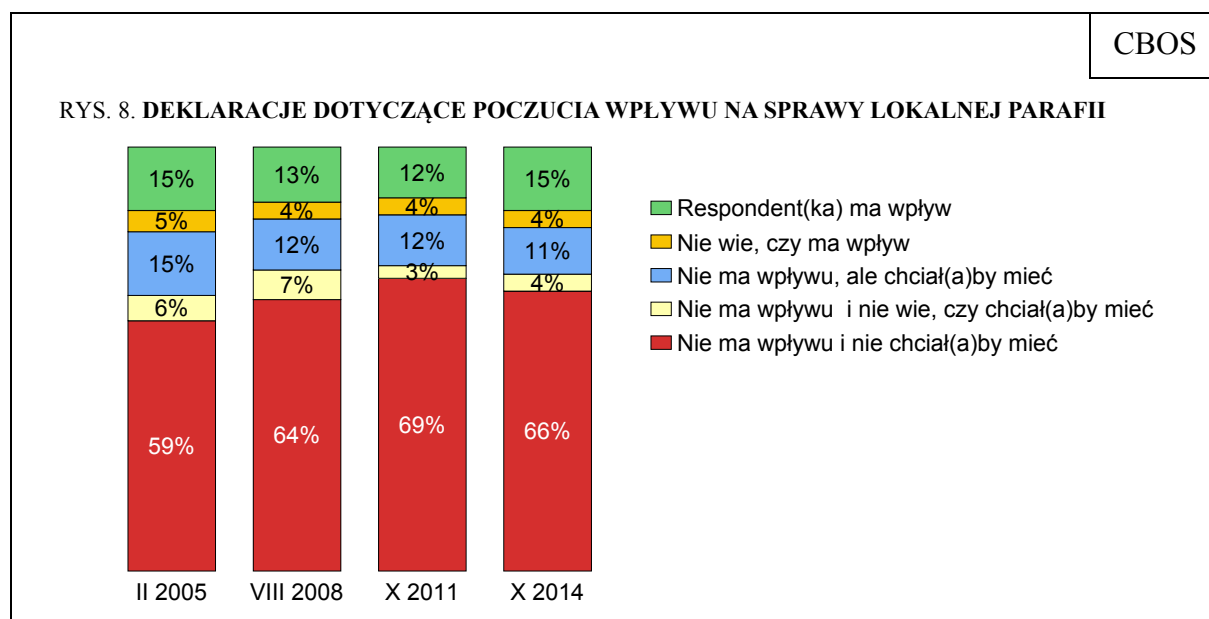
Poczucie wpływu na to, co się dzieje w parafii, nieco częściej niż inni mają ludzie młodzi (25%), zwłaszcza uczniowie i studenci (27%), a także rolnicy (26%), pracownicy średniego i wyższego szczebla (21% i 20%) oraz osoby o prawicowych poglądach politycznych (21%) – zob. tabele aneksowe.

Mimo że zdecydowana większość respondentów uważa, iż nie ma wpływu na życie lokalnej parafii, to relatywnie niewielu z tej grupy (w sumie 14%) chciałoby go mieć. Tak jak trzy lata temu, niemal powszechny jest brak zainteresowania możliwością współdecydowania o sprawach parafialnych (82%).

Tabela 18

Czy chciał(a)by Pan(i) mieć wpływ na sprawy parafii działającej w Pana(i) osiedlu/wsi?	Odpowiedzi osób deklarujących, że nie mają wpływu na sprawy parafii							
	II 2005 N=905		VIII 2008 N=935		X 2011 N=916		X 2014 N=730	
	w procentach							
Zdecydowanie tak	3	19	2	14	3	14	2	14
Raczej tak	16		12		11		12	
Raczej nie	39	71	43	75	43	83	43	82
Zdecydowanie nie	32		32		40		39	
Trudno powiedzieć	10	10	11	11	3	3	3	3

Z połączenia odpowiedzi na oba pytania wynika, że poczucie wpływu na sprawy parafii ma ponad jedna siódma badanych (15%), co dziewiąty respondent (11%) wprowadzić nie ma takiego wpływu, ale chciałby współdecydować o sprawach parafii, natomiast wyraźna większość (66%) nie ma ani wpływu, ani aspiracji w tym względzie. Pozostali nie potrafią ocenić, czy mają jakąkolwiek możliwość oddziaływania na życie parafii (4%) lub twierdzą, że nie mają takiej możliwości, ale jednocześnie trudno im określić, czy chcieliby ją mieć (4%). Jak pokazują nasze badania, w ostatnich trzech latach nieco zmniejszył się odsetek osób deklarujących brak poczucia i potrzeby współkształtowania środowiska parafialnego, ale jest on wciąż nieco wyższy niż w roku 2008 czy, tym bardziej, w 2005.

Wprawdzie poczucie więzi z lokalną parafią wciąż pozostaje stosunkowo silne (deklaruje je 66% ankietowanych), jednak od 2005 roku systematycznie słabnie. Obecnie jest najniższe od początku lat dziewięćdziesiątych. To słabnące poczucie związku z lokalną parafią łączy się m.in. z malejącym odsetkiem Polaków praktykujących w niej religijnie (od 2005 roku spadek o 11 punktów). Przybywa osób uczestniczących w praktykach religijnych poza swoim kościołem parafialnym oraz tych, które w ogóle nie praktykują.

Chociaż maleje znaczenie parafii jako miejsca formacji duchowej i religijnej, to poszerza się krąg beneficjentów parafialnych inicjatyw o charakterze społecznym. Do korzystania z nich przyznaje się obecnie ponad dwie piąte badanych (od 2008 roku wzrost o 10 punktów procentowych), średnia zaś poziomu uczestnictwa w organizowanych przez parafię przedsięwzięciach, które nie mają charakteru *stricte* religijnego, jest obecnie najwyższa, odkąd monitorujemy tę kwestię. Z deklaracji wynika np., że do beneficjentów pozareligijnej działalności parafii zalicza się 13% tych, którzy nie odczuwają z nią związku, oraz 19% w ogóle niepraktykujących religijnie.

Wprawdzie w porównaniu z poprzednim pomiarem nieco zmniejszył się odsetek osób deklarujących brak poczucia i potrzeby współkształtowania środowiska parafialnego, jednak jest on wciąż nieco wyższy niż w roku 2008 czy, tym bardziej, w 2005. Tradycyjnie zatem zdecydowana większość badanych uważa, że nie ma takiego wpływu i relatywnie niewielu z tej grupy chciałoby go mieć. Sugeruje to, że Polacy niezmiennie traktują parafię jako swoistą „instytucję usługową”, służącą do zaspokajania potrzeb religijnych, a coraz częściej także pozareligijnych, bez potrzeby głębszego współuczestnictwa w życiu wspólnoty parafialnej.

Wyniki badania wskazują też, że minimalnie wzrasta odsetek osób w ogóle nieangażujących się w działalność lokalnej parafii. Co jednak istotne – te, które w jakiś sposób współuczestniczą w podejmowanych przez nią przedsięwzięciach, obecnie częściej niż w przeszłości są aktywne na więcej niż jednym polu parafialnej działalności.

Opracował
Rafał BOGUSZEWSKI

Tabela 1

		Czy mógłby (mogliaby) Pan(i) powiedzieć, gdzie, w jakim kościele, w jakiej parafii zazwyczaj uczestniczy Pan(i) w praktykach religijnych?					Liczba osób
		W kościele parafii działającej w Pana(i) osiedlu/wsi	W kościele innej parafii, wybranej przez Pana(ią) lub rodzinę	W różnych kościołach, parafiach	Nie uczestniczy Pan(i) w praktykach religijnych lub bierze w nich udział bardzo rzadko, jedynie z okazji ślubu, chrztu, pogrzebu itp.	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	%	
Ogółem		66	8	7	18	1	913
Płeć	Mężczyźni	64	6	6	23	1	441
	Kobiety	68	10	8	13	1	473
Wiek	18-24 lata	60	5	5	28	2	103
	25-34	62	7	13	18	1	181
	35-44	60	12	7	20	2	160
	45-54	74	8	5	11	1	144
	55-64	68	8	7	17		161
	65 lat i więcej	73	7	4	15	1	164
Miejsce zamieszkania	Wieś	77	6	6	10	1	364
	Miasto do 19 999	77	6	5	11	1	127
	20 000 - 99 999	60	8	11	19	2	176
	100 000 - 499 999	56	12	8	24	0	158
	500 000 i więcej mieszk.	39	14	5	41	1	88
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	74	7	3	16		190
	Zasadnicze zawodowe	74	4	6	16	1	221
	Średnie	63	9	7	19	2	282
	Wyższe	56	11	12	19	1	220
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	52	12	14	21	1	98
	Średni personel, technicy	59	4	12	25		39
	Pracownicy adm.-biurowi	69	9	8	13		48
	Pracownicy usług	54	13	10	21	2	58
	Robotnicy wykwalifikowani	67	6	6	19	2	99
	Robotnicy niewykwalifik.	80	5	2	14		50
	Rolnicy	90	8		2		35
	Pracujący na własny rach.	66	9	8	17		39
	Bezrobotni	55	9	11	24		73
	Emeryci	71	7	5	15	1	210
	Renciści	78	10	4	9		58
	Uczniowie i studenci	62	5	5	26	2	59
Gospodynie domowe i inni	66	6	7	18	3	47	
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	66	8	9	15	2	128
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	56	6	7	32		69
	sekt. pryw. poza rolnict.	63	9	8	19	1	249
	prywatnym gosp. rolnym	77	10	9	4		39
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	72	6	10	13		88
	501-750	67	7	6	19		90
	751-1000	74	10	6	10		151
	1001-1500	67	7	4	20	1	151
	Powyżej 1500 zł	54	11	11	24	1	193
Ocena własnych war. mater.	Złe	61	8	8	23		113
	Średnie	69	7	5	18	1	396
	Dobre	65	9	9	16	1	404
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	93	3	1	3		54
	Raz w tygodniu	83	8	7	1	1	383
	1-2 razy w miesiącu	77	11	11	1		165
	Kilka razy w roku	49	9	9	31	1	202
	W ogóle nie uczestniczy	8	5		83	5	106
Poglądy polityczne	Lewica	60	5	7	27	0	147
	Centrum	66	10	6	17	2	291
	Prawica	69	9	8	13	1	280
	Trudno powiedzieć	68	5	7	19	0	195

Tabela 2

		Deklaracje przynależności do jakiejś wspólnoty religijnej (w parafii lokalnej lub innej)		Liczba osób
		Należy	Nie należy	
		%	%	
Ogółem		9	91	919
Płeć	Mężczyźni	4	96	445
	Kobiety	13	87	474
Wiek	18-24 lata	4	96	103
	25-34	3	97	183
	35-44	8	92	162
	45-54	9	91	144
	55-64	8	92	162
	65 lat i więcej	20	80	166
Miejsce zamieszkania	Wieś	13	87	364
	Miasto do 19 999	12	88	130
	20 000 - 99 999	5	95	177
	100 000 - 499 999	5	95	160
	500 000 i więcej mieszk.		100	88
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	16	84	190
	Zasadnicze zawodowe	8	92	225
	Średnie	7	93	283
	Wyższe	7	93	221
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	6	94	98
	Średni personel, technicy	3	97	39
	Pracownicy adm.-biurowi	7	93	48
	Pracownicy usług	4	96	60
	Robotnicy wykwalifikowani		100	100
	Robotnicy niewykwalifik.	16	84	50
	Rolnicy	9	91	35
	Pracujący na własny rach.	11	89	39
	Bezrobotni	6	94	74
	Emeryci	16	84	212
	Renciści	14	86	58
	Uczniowie i studenci	3	97	59
	Gospodynie domowe i inni	10	90	47
	Pracuje w:	inst. państw., publicznej	11	89
spółce właścicieli prywatnych i państwa		5	95	69
sekt. pryw. poza rolnict.		4	96	251
prywatnym gosp. rolnym		4	96	39
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	13	87	88
	501-750	11	89	91
	751-1000	13	87	151
	1001-1500	10	90	152
	Powyżej 1500 zł	5	95	196
Ocena własnych war. mater.	Złe	12	88	114
	Średnie	11	89	399
	Dobre	6	94	406
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	40	60	54
	Raz w tygodniu	11	89	384
	1-2 razy w miesiącu	6	94	165
	Kilka razy w roku	1	99	203
	W ogóle nie uczestniczy	4	96	109
Poglądy polityczne	Lewica	3	97	149
	Centrum	7	93	292
	Prawica	13	87	281
	Trudno powiedzieć	10	90	197

Tabela 3

		Odsetki osób, które deklarują, że one lub członkowie ich rodzin:		Liczba osób
		korzystają z przynajmniej jednej inicjatywy parafialnej	nie korzystają z żadnej inicjatywy parafialnej	
		%	%	
Ogółem		43	57	919
Płeć	Mężczyźni	43	57	445
	Kobiety	42	58	474
Wiek	18-24 lata	58	42	103
	25-34	44	56	183
	35-44	36	64	162
	45-54	43	57	144
	55-64	39	61	162
	65 lat i więcej	43	57	166
Miejsce zamieszkania	Wieś	44	56	364
	Miasto do 19 999	51	49	130
	20 000 - 99 999	44	56	177
	100 000 - 499 999	35	65	160
	500 000 i więcej mieszk.	37	63	88
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	44	56	190
	Zasadnicze zawodowe	41	59	225
	Średnie	46	54	283
	Wyższe	40	60	221
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	38	62	98
	Średni personel, technicy	41	59	39
	Pracownicy adm.-biurowi	38	62	48
	Pracownicy usług	36	64	60
	Robotnicy wykwalifikowani	44	56	100
	Robotnicy niewykwalifik.	45	55	50
	Rolnicy	53	47	35
	Pracujący na własny rach.	54	46	39
	Bezrobotni	44	56	74
	Emeryci	39	61	212
	Renciści	45	55	58
	Uczniowie i studenci	60	40	59
	Gospodynie domowe i inni	37	63	47
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	47	53	128
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	36	64	69
	sekt. pryw. poza rolnict.	39	61	251
	prywatnym gosp. rolnym	51	49	39
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	49	51	88
	501-750	37	63	91
	751-1000	51	49	151
	1001-1500	45	55	152
	Powyżej 1500 zł	41	59	196
Ocena własnych war. mater.	Złe	44	56	114
	Średnie	40	60	399
	Dobre	45	55	406
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	81	19	54
	Raz w tygodniu	55	45	384
	1-2 razy w miesiącu	43	57	165
	Kilka razy w roku	23	77	203
	W ogóle nie uczestniczy	19	81	109
Poglądy polityczne	Lewica	34	66	149
	Centrum	43	57	292
	Prawica	54	46	281
	Trudno powiedzieć	34	66	197

Tabela 4

		Odsetki osób, które deklarują, że:		Liczba osób
		angażują się w przynajmniej jedno z działań na rzecz parafii i parafian	nie angażują się w żadne działania tego rodzaju	
		%	%	
Ogółem		27	73	919
Płeć	Mężczyźni	28	72	445
	Kobiety	27	73	474
Wiek	18-24 lata	26	74	103
	25-34	25	75	183
	35-44	25	75	162
	45-54	34	66	144
	55-64	32	68	162
	65 lat i więcej	24	76	166
Miejsce zamieszkania	Wieś	40	60	364
	Miasto do 19 999	33	67	130
	20 000 - 99 999	21	79	177
	100 000 - 499 999	13	87	160
	500 000 i więcej mieszk.	8	92	88
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	32	68	190
	Zasadnicze zawodowe	33	67	225
	Średnie	25	75	283
	Wyższe	20	80	221
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	16	84	98
	Średni personel, technicy	26	74	39
	Pracownicy adm.-biurowi	25	75	48
	Pracownicy usług	24	76	60
	Robotnicy wykwalifikowani	26	74	100
	Robotnicy niewykwalifik.	42	58	50
	Rolnicy	58	42	35
	Pracujący na własny rach.	49	51	39
	Bezrobotni	29	71	74
	Emeryci	25	75	212
	Renciści	23	77	58
	Uczniowie i studenci	29	71	59
	Gospodynie domowe i inni	17	83	47
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	33	67	128
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	15	85	69
	sekt. pryw. poza rolnict.	27	73	251
	prywatnym gosp. rolnym	63	37	39
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	41	59	88
	501-750	28	72	91
	751-1000	33	67	151
	1001-1500	28	72	152
	Powyżej 1500 zł	19	81	196
Ocena własnych war. mater.	Złe	25	75	114
	Średnie	29	71	399
	Dobre	27	73	406
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	59	41	54
	Raz w tygodniu	39	61	384
	1-2 razy w miesiącu	26	74	165
	Kilka razy w roku	12	88	203
	W ogóle nie uczestniczy	4	96	109
Poglądy polityczne	Lewica	24	76	149
	Centrum	26	74	292
	Prawica	34	66	281
	Trudno powiedzieć	24	76	197

Tabela 5

Odpowiedzi respondentów, którzy wymienili konkretną kwotę				
		Czy mógł(a)by Pan(i) powiedzieć, ile mniej więcej pieniędzy przeznacza Pan(i) miesięcznie na datki, ofiary składane na tacę?		Liczba osób
		Średnia w złotych	Odchylenie standardowe	
Ogółem		23,15	26,39	505
Płeć	Mężczyźni	23,55	31,35	221
	Kobiety	22,84	21,82	284
Wiek	18-24 lata	22,27	27,58	43
	25-34	22,37	20,38	101
	35-44	28,21	22,37	87
	45-54	27,15	42,90	90
	55-64	19,93	16,19	101
	65 lat i więcej	18,93	21,77	84
Miejsce zamieszkania	Wieś	20,98	21,29	254
	Miasto do 19 999	22,91	20,07	72
	20 000 - 99 999	24,67	42,75	85
	100 000 - 499 999	27,78	22,19	68
	500 000 i więcej mieszk.	27,81	26,93	27
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	17,70	17,76	114
	Zasadnicze zawodowe	17,80	14,21	138
	Średnie	23,16	21,63	146
	Wyższe	35,77	42,84	108
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	42,16	57,73	47
	Średni personel, technicy	30,45	18,28	19
	Pracownicy adm.-biurowi	27,47	20,14	27
	Pracownicy usług	21,91	26,71	36
	Robotnicy wykwalifikowani	18,80	14,45	54
	Robotnicy niewykwalifik.	19,15	17,98	34
	Rolnicy	22,24	17,94	30
	Pracujący na własny rach.	24,50	15,36	23
	Bezrobotni	22,68	22,74	39
	Emeryci	19,78	21,04	116
	Renciści	15,86	15,20	33
	Uczniowie i studenci	18,78	19,30	26
	Gospodynie domowe i inni	24,42	21,50	22
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	25,75	16,93	84
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	19,35	18,18	30
	sekt. pryw. poza rolnict.	28,34	40,00	132
	prywatnym gosp. rolnym	20,18	16,35	30
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	25,33	22,75	56
	501-750	19,32	18,10	54
	751-1000	18,66	18,56	102
	1001-1500	19,02	13,73	87
	Powyżej 1500 zł	29,37	41,96	93
Ocena własnych war. mater.	Złe	16,62	14,66	54
	Średnie	20,25	16,85	227
	Dobre	27,67	34,58	224
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	32,98	24,89	39
	Raz w tygodniu	23,00	28,73	293
	1-2 razy w miesiącu	20,53	16,71	120
	Kilka razy w roku	23,49	31,57	49
	W ogóle nie uczestniczy	12,38	8,06	4
Poglądy polityczne	Lewica	20,34	20,73	67
	Centrum	18,69	14,39	153
	Prawica	28,85	34,37	179
	Trudno powiedzieć	21,74	26,02	106

Tabela 6

		Czy, ogólnie rzecz biorąc, czuje się Pan(i) członkiem parafii działającej w Pana(i) osiedlu/wsi, czuje się Pan(i) z nią związany(a)?			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		66	33	1	916
Płeć	Mężczyźni	64	36	0	442
	Kobiety	68	31	1	474
Wiek	18-24 lata	55	44	1	103
	25-34	58	41	1	181
	35-44	63	37		160
	45-54	71	29	1	144
	55-64	70	30	1	162
	65 lat i więcej	76	23	1	166
Miejsce zamieszkania	Wieś	80	20	0	364
	Miasto do 19 999	75	25	1	130
	20 000 - 99 999	55	44	1	174
	100 000 - 499 999	55	44	1	160
	500 000 i więcej mieszk.	37	63		88
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	79	20	1	190
	Zasadnicze zawodowe	73	27	0	223
	Średnie	59	40	1	282
	Wyższe	56	43	1	221
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	54	44	2	98
	Średni personel, technicy	65	33	2	37
	Pracownicy adm.-biurowi	64	36		48
	Pracownicy usług	51	49		60
	Robotnicy wykwalifikowani	63	37		100
	Robotnicy niewykwalifik.	74	26		50
	Rolnicy	90	10		35
	Pracujący na własny rach.	63	37		39
	Bezrobotni	65	35		73
	Emeryci	74	25	1	212
	Renciści	72	25	3	58
	Uczniowie i studenci	54	44	2	59
	Gospodynie domowe i inni	65	35		47
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	71	28	1	126
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	46	54		69
	sekt. pryw. poza rolnict.	60	39	1	251
	prywatnym gosp. rolnym	82	18		39
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	72	28		86
	501-750	67	33		91
	751-1000	74	25	1	151
	1001-1500	71	28	1	152
	Powyżej 1500 zł	54	46	1	196
Ocena własnych war. mater.	Złe	69	31		112
	Średnie	67	32	2	398
	Dobre	64	36		406
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	90	10		54
	Raz w tygodniu	86	13	1	384
	1-2 razy w miesiącu	74	25	1	165
	Kilka razy w roku	43	56	1	203
	W ogóle nie uczestniczy	12	88		106
Poglądy polityczne	Lewica	59	41		147
	Centrum	62	37	1	292
	Prawica	75	25		281
	Trudno powiedzieć	64	34	2	196

Tabela 7

		Jak Pan(i) ocenia, czy Pan(i) ma wpływ na sprawy parafii działającej w Pana(i) osiedlu/wsi?			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		15	81	4	909
Płeć	Mężczyźni	14	82	4	438
	Kobiety	17	79	4	471
Wiek	18-24 lata	25	73	3	103
	25-34	16	79	6	181
	35-44	12	84	4	157
	45-54	18	80	1	144
	55-64	13	83	4	161
	65 lat i więcej	14	82	4	164
Miejsce zamieszkania	Wieś	17	81	1	363
	Miasto do 19 999	17	79	4	129
	20 000 - 99 999	16	80	4	175
	100 000 - 499 999	12	81	7	157
	500 000 i więcej mieszk.	11	79	10	86
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	17	78	5	190
	Zasadnicze zawodowe	14	85	1	222
	Średnie	14	83	3	280
	Wyższe	18	74	8	217
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	20	72	9	97
	Średni personel, technicy	21	77	2	39
	Pracownicy adm.-biurowi	8	88	3	48
	Pracownicy usług	12	83	5	59
	Robotnicy wykwalifikowani	12	88		98
	Robotnicy niewykwalifik.	19	76	5	50
	Rolnicy	26	74		35
	Pracujący na własny rach.	15	75	10	38
	Bezrobotni	11	88	1	74
	Emeryci	15	81	4	210
	Renciści	17	78	4	56
	Uczniowie i studenci	27	68	5	59
	Gospodynie domowe i inni	7	90	3	47
	Pracuje w:	inst. państw., publicznej	19	79	2
spółce właścicieli prywatnych i państwa		14	80	7	68
sekt. pryw. poza rolnict.		13	81	6	246
prywatnym gosp. rolnym		30	70		39
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	15	84	1	88
	501-750	18	82	1	89
	751-1000	18	79	3	151
	1001-1500	15	85		151
	Powyżej 1500 zł	13	80	7	192
Ocena własnych war. mater.	Złe	12	84	4	112
	Średnie	16	80	4	399
	Dobre	16	79	4	399
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	53	45	2	54
	Raz w tygodniu	22	76	2	383
	1-2 razy w miesiącu	11	86	3	165
	Kilka razy w roku	6	89	5	202
	W ogóle nie uczestniczy	1	88	11	103
Poglądy polityczne	Lewica	10	84	5	145
	Centrum	17	79	4	288
	Prawica	21	76	3	281
	Trudno powiedzieć	10	86	5	195

Tabela 8

Odpowiedzi respondentów, którzy deklarują, że nie mają wpływu na sprawy swojej parafii					
		Czy chciał(a)by Pan(i) mieć wpływ na sprawy parafii działającej w Pana(i) osiedlu/wsi?			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		14	82	3	730
Płeć	Mężczyźni	17	81	2	356
	Kobiety	12	84	5	374
Wiek	18-24 lata	15	84	1	74
	25-34	17	81	2	143
	35-44	16	80	5	132
	45-54	14	81	5	115
	55-64	14	83	3	133
	65 lat i więcej	10	86	4	133
Miejsce zamieszkania	Wieś	17	80	3	295
	Miasto do 19 999	15	83	2	102
	20 000 - 99 999	13	83	4	138
	100 000 - 499 999	14	82	4	127
	500 000 i więcej mieszk.	7	92	2	68
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	10	87	4	148
	Zasadnicze zawodowe	17	81	3	190
	Średnie	15	82	3	232
	Wyższe	15	80	4	159
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	22	75	3	70
	Średni personel, technicy	19	72	9	30
	Pracownicy adm.-biurowi	2	98		43
	Pracownicy usług	18	80	2	49
	Robotnicy wykwalifikowani	14	83	3	85
	Robotnicy niewykwalifik.	8	92		38
	Rolnicy	22	78		26
	Pracujący na własny rach.	14	86		28
	Bezrobotni	5	87	8	65
	Emeryci	12	84	4	169
	Renciści	29	70	2	44
	Uczniowie i studenci	13	87		40
	Gospodynie domowe i inni	18	73	9	42
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	15	81	3	100
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	9	89	2	54
	sekt. pryw. poza rolnict.	16	82	2	200
	prywatnym gosp. rolnym	20	80		27
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	18	78	4	73
	501-750	15	85		73
	751-1000	14	82	4	119
	1001-1500	14	86	1	129
	Powyżej 1500 zł	13	85	3	151
Ocena własnych war. mater.	Złe	17	80	3	95
	Średnie	13	84	3	319
	Dobre	15	82	3	316
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	21	79		24
	Raz w tygodniu	21	74	5	292
	1-2 razy w miesiącu	13	84	3	140
	Kilka razy w roku	10	88	3	179
	W ogóle nie uczestniczy	3	95	1	90
Poglądy polityczne	Lewica	9	89	2	122
	Centrum	16	80	4	228
	Prawica	21	76	3	212
	Trudno powiedzieć	7	89	4	168